

Сумський державний університет
Навчально-науковий інститут права

**РЕФОРМУВАННЯ ПРАВОВОЇ СИСТЕМИ
В КОНТЕКСТІ ЄВРОІНТЕГРАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ**

Матеріали
VIII Міжнародної науково-практичної конференції
(Суми, 23–24 травня 2024 року)

Суми
Сумський державний університет
2024

Редакційна колегія:

- А. М. Куліш* – доктор юридичних наук, професор, заслужений юрист України;
В. В. Миргород – доктор юридичних наук, доцент;
А. Р. Голоха – студентка третього курсу за спеціальністю 293 «Міжнародне право»;
О. В. Ільченко – кандидат юридичних наук, доцент;
В. В. Сухonos – доктор юридичних наук, професор;
О. С. Бондаренко – доктор юридичних наук, доцент;
В. М. Завгородня – кандидат юридичних наук, доцент;
С. І. Дегтярьов – доктор історичних наук, професор

*Рекомендовано до видання
рішенням вченої ради Навчально-наукового інституту права СумДУ
(протокол № 7 від 21 червня 2024 року)*

Реформування правової системи в контексті євроінтеграційних процесів : матеріали VIII Міжнародної науково-практичної конференції (м Суми, 23–24 травня 2024 року) / редколегія: проф. А. М. Куліш, В. В. Миргород, А. Р. Голоха. – Суми : Сумський державний університет, 2024. – 251 с.

До матеріалів увійшли тези доповідей учасників VII Міжнародної науково-практичної конференції «Реформування правової системи в контексті євроінтеграційних процесів», що містять результати теоретичних досліджень та окремі питання актуальних проблем щодо реформування правової системи в контексті євроінтеграційних процесів. Тексти доповідей і повідомлень друкуються мовою оригіналу в авторській редакції.

УДК 341-044.247(4:477)(06)

© Сумський державний університет, 2024

© Куліш А. М., Миргород В. В., Голоха А. Р. та ін., 2024

ЗМІСТ

ЗМІСТ	3
СЕКЦІЯ 1	7
ІСТОРІЯ ТА ТЕОРІЯ ДЕРЖАВИ ТА ПРАВА, ФІЛОСОФІЯ ПРАВА	7
ПРИЧИНИ ТА ПОШИРЕННЯ СЕКСУАЛЬНОГО НАСИЛЛЯ ПОВ'ЯЗАНОГО З КОНФЛІКТОМ	7
ДО БІОГРАФІЇ УРЯДОВЦЯ І ПОЕТА МАКСИМА ГАВРИЛЮКА-ВДОВИЧЕНКА	10
РАДЯНСЬКІ УРЯДОВІ ПОСТАНОВИ ПРО ЗАВЕРШЕННЯ СУЦІЛЬНОЇ ЕЛЕКТРИФІКАЦІЇ СІЛЬСЬКОЇ МІСЦЕВОСТІ (ПЕРШ. ПОЛ. 1960-х рр.)	13
НОРМАТИВНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ОРГАНІЗАЦІЇ ГОЛОДОМОРУ В УКРАЇНІ 1932 РОКУ	16
ДО БІОГРАФІЇ МИКОЛИ БУТОВИЧА – УКРАЇНСЬКОГО ХУДОЖНИКА- ГРАФІКА В ЕМІГРАЦІЇ	19
ЗАГАЛЬНОТЕОРЕТИЧНИЙ АНАЛІЗ ПОНЯТТЯ «НАЦІОНАЛЬНА БЕЗПЕКА УКРАЇНИ» ЯК СИСТЕМНОЇ КАТЕГОРІЇ	21
США ТА ПРОБЛЕМА СТВОРЕННЯ ЛІГИ НАЦІЙ, 1917–1918 РР.	25
СТАНОВИЩЕ ЖІНКИ ЗА КОДЕКСАМИ ЗАКОНІВ ДАВНЬОЇ МЕСОПОТАМІЇ	30
СЕКЦІЯ 2	36
КОНСТИТУЦІЙНЕ ПРАВО, МУНІЦИПАЛЬНЕ ПРАВО	36
МІСЦЕВИЙ РЕФЕРЕНДУМ В УКРАЇНІ:	36
РЕАЛІЗАЦІЯ ПРАВА НА СПРАВЕДЛИВИЙ СУДОВИЙ РОЗГЛЯД В УКРАЇНІ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ	40
СЕКЦІЯ 3	45
МІЖНАРОДНЕ ПУБЛІЧНЕ ПРАВО ТА МІЖНАРОДНЕ ПРИВАТНЕ ПРАВО	45
РОЛЬ МІЖНАРОДНОГО ПРАВА У ПІДТРИМЦІ ЗАГАЛЬНОГО МИРУ ТА БЕЗПЕКИ	45
СПЕЦИФІКА СПРАВ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СУДУ З ПРАВ ЛЮДИНИ	48
ШЛЯХИ РЕАЛІЗАЦІЇ МІЖНАРОДНИХ СТАНДАРТІВ В ДІЯЛЬНОСТІ МИТНОЇ СЛУЖБИ УКРАЇНИ	52
РОЛЬ МІЖНАРОДНИХ СУДОВИХ ІНСТИТУЦІЙ У ВСТАНОВЛЕНІ ВІЙСЬКОВИХ ЗЛОЧИНІВ ТА ПРИТЯГНЕННЯ ВИННИХ ДО ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ В УМОВАХ СУЧАСНИХ ЗБРОЙНИХ КОНФЛІКТІВ	57
УКРАЇНА–НАТО: ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ СПІВПРАЦІ В УМОВАХ РОСІЙСЬКО-УКРАЇНСЬКОЇ ВІЙНИ	62
ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РЕФОРМУВАННЯ РАДИ БЕЗПЕКИ ООН	65
ПРОБЛЕМНІ АСПЕКТИ ЗАХИСТУ ПРАВ ОСІБ З ПСИХІЧНИМИ РОЗЛАДАМИ	70
ЗАКОНОДАВЧЕ СТИМУЛЮВАННЯ ВИРОБНИКІВ АЛЬТЕРНАТИВНИХ ДЖЕРЕЛ ЕНЕРГІЇ. НАЦІОНАЛЬНИЙ ТА МІЖНАРОДНИЙ ДОСВІД	76

РОЛЬ ООН В СИСТЕМІ НОВОГО СВІТОВОГО ПОРЯДКУ	82
АКАДЕМІЧНА СВОБОДА В ЄВРОПІ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ДЛЯ УКРАЇНИ.....	85
СЕКЦІЯ 4	89
ЕКОЛОГІЧНЕ ПРАВО, ЗЕМЕЛЬНЕ ПРАВО, АГРАРНЕ ПРАВО	89
СЕКЦІЯ 5	89
ЦИВІЛЬНЕ ПРАВО ТА ПРОЦЕС	89
ОСОБЛИВОСТІ УКЛАДЕННЯ ЗАПОВІТУ ПОДРУЖЖЯ.....	89
СЕКЦІЯ 6	93
СІМЕЙНЕ ПРАВО, ЖИТЛОВЕ ПРАВО.....	93
РОЛЬ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СУДУ З ПРАВ ЛЮДИНИ У СПРАВАХ ПРО БАНКРУТСТВО	93
СЕКЦІЯ 7	97
ТРУДОВЕ ПРАВО, ПРАВО СОЦІАЛЬНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ	97
СЕКЦІЯ 8	97
АДМІНІСТРАТИВНЕ ПРАВО ТА ПРОЦЕС, ФІНАНСОВЕ ПРАВО, ІНФОРМАЦІЙНЕ ПРАВО	97
ГЕНДЕРНА РІВНІСТЬ В ТРУДОВИХ ВІДНОСИНАХ.....	97
ЗМІНИ НОРМАТИВНО-ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ВІДНОСИН ЗАЙНЯТОСТІ ТА ПРАЦВЕЛАШТУВАННЯ НАСЕЛЕННЯ УКРАЇНИ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ	101
ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ПРАЦІ ІНОЗЕМЦІВ ТА ОСІБ БЕЗ ГРОМАДЯНСТВА.	104
СЕКЦІЯ 9	109
КРИМІНАЛЬНЕ ПРАВО, КРИМІНАЛЬНО-ВИКОНАВЧЕ ПРАВО, КРИМІНОЛОГІЯ	109
ІР-СУД В УКРАЇНІ: ПРИНЦИПИ ДІЯЛЬНОСТІ, ЗАВДАННЯ ТА КОМПЕТЕНЦІЯ..	109
ЕФЕКТИВНІСТЬ РОБОТИ СЛУЖБИ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ В КОНТЕКСТІ НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ.....	113
ПРАВОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДІЯЛЬНОСТІ РАД З ПИТАНЬ ВНУТРІШНЬО ПЕРЕМІЩЕНИХ ОСІБ ПРИ ОРГАНАХ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ, МІСЦЕВИХ ДЕРЖАВНИХ АДМІНІСТРАЦІЯХ	117
ДОКАЗИ ТА ДОКАЗУВАННЯ В АДМІНІСТРАТИВНОМУ СУДОЧИНСТВІ : АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ.....	120
ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРАВ ТА СВОБОД ЛЮДИНИ В ДІЯЛЬНОСТІ СЛУЖБИ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ: АНАЛІЗ СТАНДАРТІВ МІЖНАРОДНОГО ПРАВА.....	122
ОСОБЛИВОСТІ ВСТАНОВЛЕННЯ ФАКТУ НЕСПРОМОЖНОСТІ СУДДІ ЗДІЙСНЮВАТИ ПОВНОВАЖЕННЯ ЗА СТАНОМ ЗДОРОВ'Я.	126
ЕПІСТЕМОЛОГІЧНІ ВИМІРИ СУДОВОЇ ПРАВОТВОРЧОСТІ: ОБ'ЄКТИВІЗАЦІЯ ПІЗНАННЯ ПРАВОВОЇ РЕАЛЬНОСТІ	129
ПРАВОВІ ОСНОВИ ФУНКЦІОНУВАННЯ ОРГАНІВ ПУБЛІЧНОЇ ВЛАДИ У СИСТЕМІ ГАРАНТУВАННЯ ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНИХ ІНТЕРЕСІВ УКРАЇНИ	131

МЕХАНІЗМ СТРИМУВАНЬ І ПРОТИВАГ У ДІЯЛЬНОСТІ ОРГАНІВ.....	136
ЩОДО ОСНОВНИХ ЮРИДИЧНИХ КАТЕГОРІЙ СУТНОСТІ ОРГАНІВ ВИКОНАВЧОЇ ВЛАДИ	139
ЩОДО ОСНОВ ТЕОРІЇ ТА ПРАКТИКИ СУДОВОГО АДМІНІСТРАТИВНОГО ПОЦЕСУ	141
ЕТИКА СПІЛКУВАННЯ МЕДІАТОРІВ	144
МІЖНАРОДНА ПРАКТИКА ВИКОРИСТАННЯ МЕДІАЦІЇ.....	147
МОБІНГ НА ДЕРЖАВНІЙ СЛУЖБІ В ПЕРІОД ВОЄННОГО СТАНУ	150
ОЦІНКА ДІЯЛЬНОСТІ ТА ШЛЯХИ ВДОСКОНАЛЕННЯ ВИЩОЇ РАДИ ПРАВОСУДДЯ	154
ОСНОВНІ ПРАВА ДЕТЕКТИВІВ БЮРО ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ ПІД ЧАС ДОКУМЕНТУВАННЯ ПРАВОПОРУШЕНЬ.....	157
ПРАВОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ РЕЄСТРАЦІЇ АКТИВ ЦИВІЛЬНОГО СТАНУ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ: ВИКЛИКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ	161
НАЦІОНАЛЬНА, ДЕРЖАВНА ТА ВІЙСЬКОВА БЕЗПЕКА:	163
СЕКЦІЯ 10	167
КРИМІНАЛЬНИЙ ПРОЦЕС, КРИМІНАЛІСТИКА	167
ОБМЕЖУВАЛЬНІ ЗАХОДИ, ЩО ЗАСТОСОВУЮТЬСЯ ДО.....	167
КРИМІНАЛЬНО-ПРАВОВА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ЗА ПОРУШЕННЯ ЗАКОНІВ ТА ЗВИЧАЇВ ВІЙНИ: МІЖНАРОДНО-ПРАВОВИЙ ВИМІР	172
ПОНЯТТЯ ТА ВИДИ КОРУПЦІЙНИХ ПРОЯВІВ ПІД ЧАС МИТНОГО ОФОРМЛЕННЯ ТОВАРІВ.....	174
ОБ'ЄКТИВНІ ТА СУБ'ЄКТИВНІ ОЗНАКИ СКЛАДУ КРИМІНАЛЬНОГО ПРАВОПОРУШЕННЯ КАТУВАННЯ, ВЧИНЕНОГО.....	176
БОРОТЬБА З ОРГАНІЗОВАНОЮ ЗЛОЧИННІСТЮ В УКРАЇНІ: ВИКЛИКИ ТА СУЧАСНІ ПІДХОДИ.....	180
ГАРМОНІЗАЦІЯ КРИМІНАЛЬНОГО ПРАВА УКРАЇНИ З ПРАВА НОРМАМИ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ ВИКЛИКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ.....	184
АРГУМЕНТ НЕЕФЕКТИВНОСТІ ПРОАКТИВНИХ ПРАВОВИХ ЗАСОБІВ ЯК СПОСОБІВ ПРОТИДІЇ КОРУПЦІЇ.....	187
ДЕЯКІ АСПЕКТИ ВІДБУВАННЯ ПОКАРАННЯ У ВИДІ ДОВІЧНОГО ПОЗБАВЛЕННЯ ВОЛІ.....	192
НЕСАНКЦІОНОВАНЕ ПОШИРЕННЯ ІНФОРМАЦІЇ ПРО НАПРАВЛЕННЯ, ПЕРЕМІЩЕННЯ ЗБРОЇ, ОЗБРОЄННЯ ТА БОЙОВИХ ПРИПАСІВ В УКРАЇНУ, РУХ, ПЕРЕМІЩЕННЯ АБО РОЗМІЩЕННЯ ЗБРОЙНИХ СИЛ УКРАЇНИ ЧИ ІНШИХ УТВОРЕНИХ ВІДПОВІДНО ДО ЗАКОНІВ УКРАЇНИ ВІЙСЬКОВИХ ФОРМУВАНЬ,	

ВЧИНЕНЕ В УМОВАХ ВОЄННОГО АБО НАДЗВИЧАЙНОГО СТАНУ ТА ЙОГО ВІДМЕЖУВАННЯ ВІД ІНШИХ СУМІЖНИХ КРИМІНАЛЬНИХ ПРАВОПОРУШЕНЬ	196
ЗАСТОСУВАННЯ ТЕХНОЛОГІЙ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ ПРИ РОЗСЛІДУВАННІ КРИМІНАЛЬНИХ ПРАВОПОРУШЕНЬ	200
МІЖНАРОДНО-ПРАВОВІ СТАНДАРТИ КРИМІНАЛЬНО-ПРАВОВОЇ ОХОРОНИ АДВОКАТСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ	207
СЕКЦІЯ 11	212
ІНТЕЛЕКТУАЛЬНА ВЛАСНІСТЬ	212
ОСОБЛИВОСТІ КРИМІНАЛЬНОГО ПРОВАДЖЕННЯ НА ПІДСТАВІ УГОД	212
СПЕЦИФІКА КРИМІНАЛЬНИХ ПРОВАДЖЕНЬ ЩОДО НЕПОВНОЛІТНІХ ОСІБ: ПРАВОВІ АСПЕКТИ	214
АНАЛІЗ СОЦМЕРЕЖ ЯК АКТУАЛЬНИЙ МЕТОД РОЗСЛІДУВАННІ ТА ДОКАЗОВУВАННЯ ПРИЧЕТНОСТІ ДО ВОЄННИХ ЗЛОЧИНІВ	220
СЕКЦІЯ 12	223
АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ПРАВА В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ	223
КОМЕРЦІАЛІЗАЦІЯ ОБ'ЄКТІВ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ УНІВЕРСИТЕТІВ: ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ В УКРАЇНІ	223
ПОРІВНЯЛЬНИЙ АНАЛІЗ ЩОДО ОБ'ЄКТІВ ПРАВА ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ СТВОРЕНИХ ШТУЧНИМ ІНТЕЛЕКТОМ У ЛАТВІЇ ТА УКРАЇНІ	226
ПРОБЛЕМИ ВДОСКОНАЛЕННЯ ПРАВОВОЇ ОХОРОНИ АВТОРСЬКИХ ПРАВ НА НАЦІОНАЛЬНОМУ ТА МІЖНАРОДНОМУ РІВНЯХ	231
ПАТЕНТУВАННЯ ІННОВАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ В ГАЛУЗІ БІОТЕХНОЛОГІЙ: НАЦІОНАЛЬНІ ТА МІЖНАРОДНІ АСПЕКТИ	235
ЗАХИСТ АВТОРСЬКИХ ПРАВ В ЦИФРОВОМУ СЕРЕДОВИЩІ: ВИКЛИКИ ТА ШЛЯХИ ВДОСКОНАЛЕННЯ ЗАКОНОДАВСТВА	239
ОНЛАЙН-МЕДІАЦІЯ ЯК СПОСІБ ВРЕГУЛЮВАННЯ КОНФЛІКТІВ ЩОДО ПРАВ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ	242
ENHANCING INTELLECTUAL PROPERTY RIGHTS PROTECTION FOR RESEARCHERS AND RESEARCH INSTITUTIONS IN UKRAINE	245

Горобець Н. С.

*доктор філософії з права, старша викладачка кафедри АППФЕБ ННІ права
Сумського державного університету*

Жогло В. В.

*студентка V курсу ННІ права
Сумського державного університету*

Дискримінація суттєво впливає на нормальне життя осіб, яких дискримінують, і це не в позитивну сторону. Тому цілком зрозуміло те, що для того щоб досягти балансу у суспільстві та підтримувати захист основних свобод громадян держави мають забезпечити певні гарантії за якими кожен зможе мати рівні можливості у всіх сферах життя. Як показує практика законодавство більшості країн містить антидискримінаційні заходи. Але важливою нормою на яку посилаються особи, що зазнали дискримінаційних дій чи ставлення для захисту свого порушеного права до суду є ст. 14 Конвенції про захист прав людини та основоположних свобод (далі – Конвенція), яка закріплює наступне: «Користування правами та свободами, визнаними в цій Конвенції, має бути забезпечене без дискримінації за будь-якою ознакою – статі, раси, кольору шкіри, мови, релігії, політичних чи інших переконань, національного чи соціального походження, належності до національних меншин, майнового стану, народження, або за іншою ознакою» [14].

З вказаного очевидно, що відповідна стаття гарантує рівні можливості у користуванні правами закріпленими Конвенцією, тобто захищає людину від несприятливого ставлення та дискримінаційних дій.

Якщо більш детально трактувати зміст ст. 14 Конвенції, то необхідно зауважити наступне: по-перше, вказана стаття при судовому розгляді поєднується з іншою статтею Конвенції, яка гарантує першочергове право, яке зазнало дискримінаційного ставлення, але при відсутності останнього «блага» все рівно суд продовжує розгляд; по-друге, гарантії Конвенції можуть поширюватися за рамки закріплених положень певної статті: головне, щоб факти справи належали до відносин, які охоплюються сферами життя людей прописаних у цьому акті [3].

Якщо наводити конкретну практику ЄСПЛ за ст. 14 Конвенції, то можна відмітити справу (*Zarb Adami v. Malta*), де скарга була пов'язана зі статевою дискримінацією на тій підставі, що до суду присяжних викликалося непропорційно більше чоловіків.

Статтею 4(2) Конвенції встановлено заборону примусової праці. Разом із тим у ст. 4(3)(d) закріплено, що поняття «примусова праця» не передбачає виконання «нормальних

громадянських обов'язків». Рішення ЄСПЛ з цього приводу було таким: хоча «нормальні громадянські обов'язки» не становлять предмет регулювання цієї статті, факти справи потрапляють до сфери дії цього права. Тобто суд мав на увазі, що «нормальні громадянські обов'язки» можуть змінитися на «ненормальні», якщо їх виконання відбуватиметься у дискримінаційний спосіб [15; 16].

Водночас деякі сфери життя та загалом законодавства різних країн-членів ЄС не завжди збігаються з положеннями Конвенції, тому був прийнятий додатковий Протокол № 12, який розширює сфери дії застосування гарантованого права. Загалом у пояснювальній доповіді Ради Європи зазначено, що Протокол № 12 стосується заборони дискримінації у здійсненні будь-якого права, що: спеціально гарантовано особі на підставі положень національного законодавства; може бути виведене з чіткого обов'язку державного органу на підставі положень національного законодавства; виконується державним органом у процесі виконання ним дискреційних повноважень; відбувається у формі будь-якої іншої дії чи бездіяльності з боку державного органу [16; 17].

Підтвердженням вказаного є справа «Carson and Others v. UK», у якій заявники скаржилися на те, що не могли отримати підвищену урядом пенсію, на відміну від пенсіонерів, які проживають на території Сполученого Королівства або однієї з країн, що має зі Сполученим Королівством взаємні домовленості у цій сфері, адже проживали в іншому місці. В своєму рішенні ЄСПЛ зазначив наступне: «хоча Конвенція не створює права на соціальну допомогу чи пенсійні виплати, якщо держава сама встановлює таке право, то виникає матеріальний інтерес, що отримує захист на підставі положень статті 1 Протоколу № 1» [18].

Очевидно, що дискримінація виникає з різних підстав: вік, сексуальна орієнтація, мова, національність, зовнішність, віросповідання та інше. Оскільки справ пов'язаних із дискримінаційними діями над особами велика кількість необхідно навести найбільш цікаві з них.

Наприклад, у справі «Маймулахін та Марків проти України» заявники посилалися на те, що порівняно з гетеро парами вони зазнають дискримінації з боку законодавства держави, у якій не передбачено визнання відповідних відносин або інших альтернатив, що мають таке ж вагоме значення як шлюб. У процесі розгляду справи уряд визнав, що такі пари не мають ніякої можливості врегулювати свої відносини як подружжя, крім певних майнових аспектів, але лише як приватні особи, які є сторонами цивільної угоди. Проте ЄСПЛ зробив висновок, що «такі приватні договірні угоди не можуть вважатися такими, що надають подружжю визнання та необхідний захист, оскільки вони мають обмежену сферу дії та не забезпечують деякі основні потреби, які є фундаментальними для регулювання відносин між подружжям».

Перед тим як винести своє рішення ЄСПЛ також взяв до уваги те, що майже 30 держав-учасниць Ради Європи визнають одностатеві шлюби. Тому необґрунтована відмова заявникам як одностатевій парі у правовому визнанні та захисті будь-якої форми, порівняно з різностатевими парами, є дискримінацію заявників за ознакою сексуальної орієнтації. Відповідно, ЄСПЛ було встановлено порушення Україною статей 8 та 14 Конвенції, а кожному із заявників присуджено 5 000 євро компенсації [19].

Також хотілося б зазначити ще одну справу «G.L. проти Італії». Відповідно до скарги заявниця, яка мала аутизм, не змогла отримати передбачену законом Італії спеціалізовану допомогу за навчанням. ЄСПЛ зробив висновок, що заявниця не змогла продовжувати відвідування початкової школи за умов, рівноцінних умовам, якими користуються інші учні, що не потребують певних умов. І ця різниця у ставленні зумовлена її інвалідністю. Згідно зі ст. 15 Європейської соціальної хартії держави зобов'язані «сприяти повній соціальній інтеграції й участі у житті суспільства (осіб із особливими потребами), зокрема через засоби, які включають у себе технічну допомогу, спрямовану на подолання бар'єрів у спілкуванні та мобільності. ЄСПЛ констатував порушення ст. 14 Конвенції у поєднанні зі ст. 2 Протоколу № 1 до цієї Конвенції [20].

Втім не у всіх справах ЄСПЛ констатує встановлює порушення ст. 14 Конвенції. Однією з таких справ є Бельгійська справа про мови, де заявники скаржилися щодо права на освіту дітей на рідній мові. Ця справа була пов'язана з мовною уніфікацією різних регіонів Бельгії, яка призвела до того, що представники франкомовної меншості у фламандських регіонах втратили можливість навчатися французькою мовою. Хоча у справі ставилося питання про мовну дискримінацію за шести ознаками, ЄСПЛ визнав порушення лише за однією з них, пов'язаною з місцем проживання, а не з рідною мовою. Обґрунтування ЄСПЛ було таким, що неможливо гарантувати освіту у різних місцях країни двома мовами і якщо заявників щось не влаштовує, то вони можуть відправити своїх дітей до приватних шкіл [21].

Підсумовуючи вищезазначене можна дійти до висновку, що ЄСПЛ має досить вагому кількість цікавих кейсів пов'язаних з дискримінацією за різними ознаками. Водночас стаття 14 Конвенції застосовується майже завжди у поєднанні з іншими статтями, що гарантують різні права при реалізації яких особи зазнали дискримінації. Крім вказаної статті важлива роль у запобіганні обмеженню прав людини за різними ознаками належить Протоколу № 12, який розширює сфери застосування антидискримінаційного захисту порушених прав.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Конвенція Ради Європи про захист прав людини і основоположних свобод від 04.11.1950 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_004#Text.

2. Агенція Європейського Союзу з питань основоположних прав Європейський суд з прав людини, Рада Європи. Посібник з європейського антидискримінаційного права. 2013. URL: https://www.echr.coe.int/documents/d/echr/handbook_non_discrim_law_ukr

3. Справа «Зарб Адамі проти Мальти» (Zarb Adami v. Malta) : Рішення ЄСПЛ від 20.06.2006 р. № 17209/02. URL: <https://hudoc.echr.coe.int/rus?i=001-69650>.

4. Регіональне відділення Секретаріату Уповноваженого у справах Європейського суду з прав людини при Північно-Східному міжрегіональному управлінні Міністерства юстиції (м. Суми). Урок 33: особливості застосування статті 14 «Заборона дискримінації» Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод та протоколу № 12 до Конвенції. URL: <https://www.sumyjust.gov.ua/urok-33-osoblyvosti-zastosuvannya-statti-14-zaborona-dyskry-minacziyi-konvencziyi-pro-zahyst-prav-lyudyny-i-osnovopolozhnyh-svobod-ta-protokolu-12-do-konvencziyi/>.

5. Протокол Ради Європи № 12 до Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод (ETS N 177) від 04.11.2000 р. № 12. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_537#Text.

6. Справа «Карсон та інші проти Сполученого Королівства» (Carson and Others v. UK) : Рішення ЄСПЛ від 16.03.2010 р. № 42184/05. URL: <https://hudoc.echr.coe.int/rus?i=001-89309>.

7. Справа «Маймулахін і Марків проти України» : Рішення ЄСПЛ від 01.06.2023 р. № 75135/14. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/974_i96#Text.

8. Case of G.L. v. Italy : Decision of the European Court of Human Rights 10.09.2020 № 59751/15. URL : [https://hudoc.echr.coe.int/fre#{%22tabview%22:\[%22document%22\],%22 itemid%22:\[%22001-204685%22\]}](https://hudoc.echr.coe.int/fre#{%22tabview%22:[%22document%22],%22 itemid%22:[%22001-204685%22]}).

9. Case ‘relating to certain aspects of the laws on the use of languages in education in Belgium’ v. Belgium) (№ 1474/62 et al.) : Decision of the European Court of Human Rights 23.07.1968. URL : <https://hudoc.echr.coe.int/rus?i=001-57525>.